

могу идентификовати извесни карактеристични нивои, на основу којих се може поузданије утврдити морфолошка еволуција карсних терена. То су нивои карсних поља и заравњености, или карсне површи како их је Кребс утврдио у проученим областима Динарског Карста. Међутим, постоји битна разлика између ових нивоа и ерозивних нивоа нормалних терена. Док су последњи првобитно генетски и морфолошки јединствени нивои, дотле су као карактеристични нивои карста идентификоване генетски различите површине и заравњености које не прелазе непосредно једне у друге. Поред тога ови, по аутору, показују потпуну зависност од нивоа карсне издани, као еризонне базе воде у карсту. Међутим, за последње две деценије изнето је много несумњивих доказа да ниво подземне воде у карсту не представља јединствену нивоску површину и да је ниво издани по Грундовој концепцији, коју је и Кребс углавном усвојио, само фиктиван ниво. Спелеолошка проучавања показала су да у једној истој карсној области могу постојати знатне локалне разлике у висини нивоа подземне воде услед различитог положаја непропустљивог слоја, или фисурације и ступња скважљивости појединих партија терена. Најзад, главна еризонна база воде у карсту није фиктивни ниво карсне издани него непропустљиви слој у подини кречњачких слојева. Основне поставке Крепсове концепције о карактеристичним карсним нивоима, не стоје, дакле, у сагласности са резултатима новијих научних испитивања. Пре 20 година, када је први пут наглашена, она је могла још бити радна хипотеза о морфолошкој еволуцији карста. Данас, међутим, она то не може бити, јер су основна сватања на којима је она заснована, знатно еволуирала и унапредила се.

Д-р С. М. Милојевић

Melik Anton: Pliocenako poređje Ljubljane (Geografski Vestnik, 1928, с. 69—88).

Космаш и *Кребс* су утврдили да је плиоцена Љубљаница извирала источно од Снежника и текла према Северо-западу, идући преко земљишта, где су сада поља: Лож, Церкница, Планина и Логатен, а затим окретала Северо-истоку, уливајући се у Саву; карстификацијом, која је потом настала, од долине Љубљанице створен је низ поменутих поља.

Полазећи од ових резултата, писац гледа да реконструише површинске притоке плиоцене Љубљанице. Све су оне долазиле са Југо-истока. Једна је текла карсним платоом Равником, друга долином Брезовице, а трећа долином која је данас представљена пољима Гросупље-Добро. Карстификација, стварањем нижих нивоа, учинила је да је рељеф постао у вертикалном правцу разноврснији. Сем тога, она је унела знатне промене у хидро-

графску мрежу; она је данас у главном подземна, и често друкчијих праваца но површинска плиоцена. *Б. Ж. Милојевић.*

Радовановић Војислав С.: Мали денудациони облици гнајског земљишта — прилог из Јужне Србије. (Гласник Скопског Научног Друштва, књ. IV, одељење природних наука, св. 1, с. 53—120).

На основу проматрања у области између Прилепа и Кајмакчалана писац проучава мале денудационе облике у гнајском земљишту. У чврстој стени гнајсни остеоци и блокови чине хрпе или чопоре, а често се јављају и осамљени или покривени грусом. Остеоци и блокови различитих су облика: има их стубастих и зупчастих, али и плочастих, главичастих и т.д. Удубљења у гнајским стенама су котласта и тестераста; прва се развијају, проширујући се и срстајући међусобно. Растресито гнајско земљиште изгледа као bad lands, и одликује се поројима (сувим Јаругама), и главуткама, стубовима налик на земљане пирамиде. Врло је занимљиво да је писац могао констатовати преплиоцене остеошке и блокове (покривене плиоценим језерским седиментима), док су они иначе дилувијални и рецентни.

Овај рад је први покушај у нас, да се у некарсном земљишту систематски проуче и класификују мали денудациони облици, и у том је правцу он врло користан прилог.

Б. Ж. Милојевић

Вујевић П.: О географској подели и режиму киша у нашој држави. (Гласник Министарства Пољопривреде и Вода, год., број 20, Београд 1927, с. 1—33, 2 дијаграма, 11 таблица, 1 карта изван текста 1 : 3,000,000).

Значајна интерпретација проматрања која су по броју врло различна за поједине области. Истиче улогу планинске области која се протеже од Караванки до бугарске границе, преко Влашића, Бјелашнице, Дурмитора, Шарпланине и Варденика, и одваја област измењене медитеранске климе (44.6% од површине Краљевине) од области средњеевропске климе (39.7%). Ова област је такође опкољена барометарским депресијама које долазе од Беновског Залива, летњим које превлађују на континенту и зимским на Јадранском Мору; тиме се објашњава распоред водених талоба на годишња времена у овим различним крајевима. Писац издваја осам типова по режиму киша: 1^о јужнојадрански црногорски са максимумом у новембру (14% годишње кише) и минимумом у јулу (2.5%); 2^о севернојадрански-крашки са максимумом у октобру (12.8) и јуну (19.1) и минимумом у фебруару (5.6) и јулу (7.8); 3^о савско-сански, са максимумом у октобру (13.1) и минимумом у јулу (5.1); 4^о алпско-похорски са максимумом у јулу (11.7), и минимумом у фебруару (3.8); 5^о подунавски, са максимумом

мом у јуну (13.1) и минимумом у октобру (9.3); 6^о јужноморавски и рашки, са максимумом у јуну (11.2) и октобру (10.9) и минимумом у јулу и августу (6.1); вардарски са максимумом у новембру (12.2) и минимумом у јулу; 8^о миљачко-прачки са максимумом у октобру, јуну и марту и минимумом у фебруару.

(Bibliographie Géographe. 197 с. 319—320.)

Ив Шашењо.

Gavazzi A.: 1) Horizontalni raspored najvećih i najmanjih prosječnih mjesečnih množina padalina na Balkanskom poluostrvu. (Hrvatski Geografski Glasnik, бр. 1, 1929, с. 14—21).

2) Ein Trockengebiet in Jugoslawien. (Ibid., с. 46—47.)

1) Северни делови нашег полуострва добијају најмање количине талога у фебруару, највеће у јуну; јужни делови, међутим, добијају највеће количине у октобру и новембру, најмање у јулу и августу. Писац објашњава овакав распоред талога кретањем барометарских депресија по одређеним путевима. У колико се ове депресије по тим путевима чешће крећу, у толико је и количина талога већа.

2) На супрот Хелмановом тврђењу да у нашој земљи нема сушних крајева, писац је на неким станицама у долинама Вардара, Брегалнице и Струмице констатовао, на основу досадашњих мерења, годишње количине талога мање од 500 мм. Извесно је тачно пишево објашњење да ове станице имају због тога тако мале количине талога, што леже у котлинама, које су опкољене планинама.

Б. Ж. Милојевић.

Adamović L.: Die Pflanzenwelt der Adria-länder, Jena 1929, Verlag von Gustav Fischer, с. 1—202 и 31 слика у тексту.

Књига је у стилу некојих ранијих пишевих радова, нарочито потсећа на *Die Pflanzenwelt Dalmatiens* (Leipzig 1911) и *Führer durch die Natur der nördlichen Adria* (Wien 1915); ипак је овај рад ширег обима, јер обухвата и остале јадранске крајеве,

сем Истре и Далмације (Фурланију, Венецију, Емилију, Марке, Абрुци, Апулију, Отрантске земље, Хрватско приморје, јужну Херцеговину, јужну Црну Гору и Арбанско приморје). У првом делу ове радње расправља аутор о еколошким факторима јадранских земаља, географском положају, и климатским факторима, едафичним, локалним и биотичким. У другом делу говори о вегетационим типовима, у трећем о обрађеном тлу, и у четвртном о висинским степенима вегетације. На крају је богата ботаничка библиографија, која се односи на земље поменуте у књизи. У овој је књизи аутор појаву сукцесије (види Pflanzenwelt Dalmatiens и Die Vegetationsverhältnisse der Balkanländer, Bd. IX. der Veget. d. Erde von Engler und Prude, Leipzig 1911) назвао *алшернаш* или *шурнус*, с тога што је енглески ботаничар Ф. Ц. Клеменш назив сукцесија употребио за појаву која се дешава на месту истиснутих или изумрлих елемената. Неке опет биљне задруге имају својство, да простор и остале животне факторе искоришћују редом, измичу са својим задругарима. Свака биљна врста ради тога удешава своју вегетациону периоду у доба, кад су за њу прилике најповољније. То аутор зове *алшернашом* или *шурнусом*.

Књига је писана веома угодним стилем; материјал је савесно и зналачки обрађен; књигу аутор намењује као вадемекум пријатељима и истраживаоцима јадранске флоре.

Луцијан Марчић.

Adamović V. L.: Ekološke prilike dubrovačke i ostale dalmatinske vegetacije. (Glasnik Dubrovačkog Učenog Društva Sv. Vlaho Knj. I. Dubrovnik 1929, str. 50—83).

У овој краћој радњи писац у главном обрађује исте елементе као у горе поменутој књизи ограничујући се само на Далмацију и Дубровник. У одељку „Утицај људи и животиња“ упозорава јавност, да у манији модернизовања не уништи аутохтони карактер наше вегетације.

Луцијан Марчић.

АНТРОПОГЕОГРАФИЈА

Vuletić Vukasović Vid.: Planinštaci u Hercegovini. (Sbornik I. sjezdu slovanských geografů a etnografů v Praze 1924, с. 389—390). Praha, 1926.

Писац је дао неколико података о сточарским кретањима сељака из Граца (у Хумини, код Хутова), који лети изјављају стада на Морине, код Невесиња. Кад дође време издигу, овце саме беже у планину. Подаци о старости ових кретања јесу следећи: код станова у Моринама нађени су дубровачки новци из почетка 18. века, а у градачкој књизи умрлих записани су

неки Грачани који су на планини помрли почетком 19. века, и тамо сахрањени. Како је планина далеко од села „пет конака“, то су се неки сељаци из Граца, да би били ближе планини, населили у Невесињу.

Б. Ж. Милојевић.

Милојевић М. С.: Мелиорације Попова Поља. Одштампано из Гласника Министарства Пољопривреде и Вода, Бр 22., с. 1—26, Београд, 1928.

Питање мелиорације плањених карних поља има с национално-економског становишта велику важност. Техничким